

Khewshuretia i Tuszetia - 2011

Gdy rok temu przemierzałem Swanetię i zima nie pozwoliła mi wspiąć się na wysokie przełęcze Tuszettii, obiecałem sobie, że niebawem wrócę na Kaukaz. Wróciłem późnym latem 2011 roku.

Khewshuretia

By móc eksplorować ten rzadko odwiedzany region, trzeba przemierzyć setki kilometrów górskimi traktami, zmierzyć się z setkami górskich potoków i rzek, wyjechać ścieżkami na przepastne przełęcze wyższe od Tatr. Mój wehikuł stawiał czoła wodospadom, które wylały na niego setki litrów lodowatej wody. Nagrodą za trud są zapomniane przez prawie wszystkich dolinki. W maleńkiej wiosce

dowiaduję się, że w dolinie żyje 12 rodzin. W październiku, gdy nieuchronnie zbliża się zima, wszyscy mieszkańcy zabierają inwentarz i schodzą ponad 100 km w niżej położone doliny. Tylko dwie rodziny, których dzieci pojechały do szkół, zostają na zimę w domach. I tak co roku na całe sześć miesięcy ludzie ci zostają odcięci od świata. Khewshuretia, podobnie jak Swanetia i Tuszetia słynie z wież obronnych budowanych ponad tysiąc lat temu. Służyły za schronienie całym rodzinom, które w czasie najazdów wroga mieszkaly tam z całym inwentarzem.

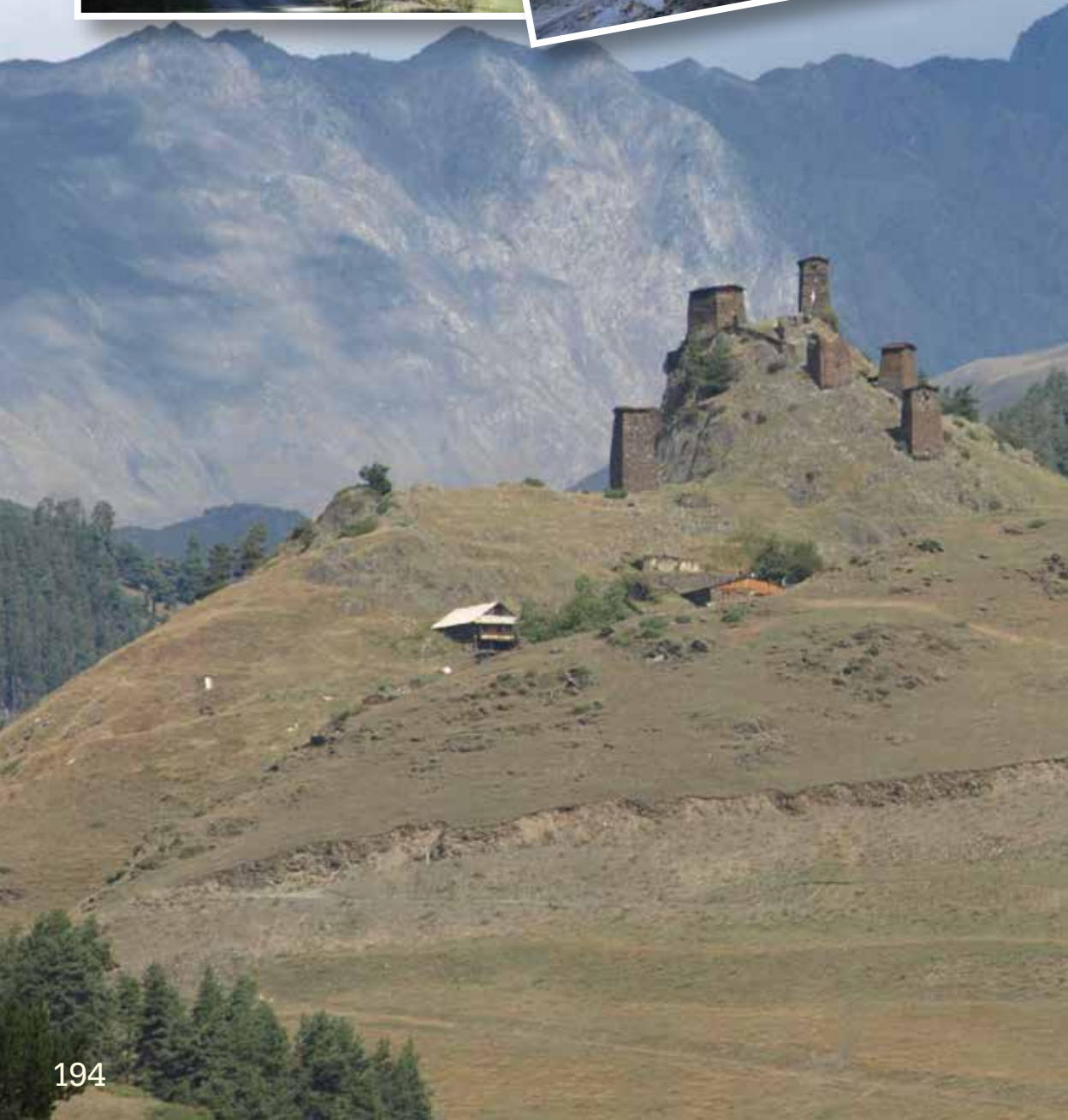
Swojski piknik na przełęczy

Gdy z duszą na ramieniu wspiąłem się na odludną przełęcz Jivari, stanowiącą wrota Khewshureti, przy kamiennym stoliczku zobaczyłem sielski obrazek: trzech pastuszków otoczonych watahą półdzikich psów pasterskich pałaszowało słony ser, chleb i soczyste pomidory, sownicie popijając to wszystko mętem uderza-

jącym mocno do głowy. Byli tak samo zdziwieni jak ja. Usiadłem z nimi. Człowiek, który sam przemierza tak odludne tereny, budzi uznanie. A o uznanie u autochtónów nie jest łatwo. Górale cieszyli się słońcem doglądając swoich 800 owiec po jednej stronie przełęczy i kolejnych 800 po drugiej stronie. I jak tu nie przyłączyć się do takiej wesolej ferajny. Po dwugodzinnym piknikowaniu chwiałem się na nogach. Męt zadziałał. A przede mną zjazd z bardzo wysokiej przełęczy górskim i pełnym ciasnych serpentyn traktem. Główne zagadnienie, które nurtowało pastuszków podczas naszej pogawędki to katastrofa Smoleńska. Chłopaki byli przekonani, że to ruscy zastrzelili Prizydenta Kaczyńskiego Lecha, który ocalał z katastrofy. Przyznali, podobnie jak komisja Macierewicza, że nigdy prawda nie zostanie odkryta. Wypiliśmy kilka toastów za Lecha, Miszę (prezydenta Gruzji - przyjaciela Lecha, w oczach Zachodu - świra), kilka kolejnych na pohybel ruskim, po czym zacząłem mozolny zjazd w dół.

L
a
s
t
a

Język rosyjski kiedyś wyuczony, potem odstawiony do lamusa, wraca do łask.

Na samym dole, w dolinie tuż przy granicy z Czeczenią i Inguszetią dwie dziewczyny zapraszają mnie na nocleg. Ich matka wieczorem przygotuje wspianą kolację, a ojciec napełni szklaneczki samogonem.

Opowieść o starych czasach

Nazajutrz kontynuuję podróż w serce kolejnych dolin. U podnóża położonej na pięknym wzgórzu opuszczonej wioski obronnej składającej się z czterdziestu wież spotykam starego mężczyznę z młodziutkim synem. Opowiada mi jak to jego przodkowie mieszkali na samej górze. Ręką pokazuje na okoliczny pagórek i zdradza tajemnicę ukrytego cmentarzyska. Sowieci zabronili ludziom mieszkać w wiosce obronnej. Wszak łatwiej kontrolować ludzi żyjących w lepiankach w dolince. Wszyscy wymarli lub wyjechali. Został on sam. Z maleńkim synkiem. Żyją tu latem, a jesienią schodzą na pół roku do dolin położonych dużo niżej.

Magiczna Tuszetia

Omalo - już sama nazwa jednej z wiosek brzmi tajemniczo. Wąskim traktem z duszą na ramieniu wspinam się na przepastną przełęcz. Po kolejnych czterdziestu kilometrach zjazdu czeka mnie nagroda: Jestem w raju: piękne połoniny, maleńkie wioski obronne, a wokół wysokie góry.

Mam zwyczaj jeżdżenia na oparach. Mój ubezpieczyciel podwyższa co roku stawkę za polisę, którą wykorzystuję dość często, gdy zabraknie mi paliwa. Ale w Tusztii moja polisa assistance nie działa. W baku zaczyna być sucho. Nie ma jak wrócić do domu. Wybawieniem jest kierowca gruzawika. Ma schowaną w wiosce beczkę z cieczą. Szuka dziurawego wiadra, przemywa go wodą, i nalewa kilkanaście litrów dziwnej cieczy do mojego baku. Nie chce zapłaty. Chętnie słucha wieczorem opowieści o moich podróżach częstując mnie uważnym przez siebie samogonem.

